

O`ZBEKISTONDA LANDSHAFT ARXITEKTURASI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12761014>

Mamajonova Nodiraxon Alisher qizi

*Andijon iqtisodiyot va qurilish institute "Arxitektura va qurilish" kafedrası
o'qituvchisi*

mamajonovanodira448@gmail.com

Umerova Sarvinoz Seydali qizi

Andijon iqtisodiyot va qurilish institutuu talabasi

Annotatsiya

Bu maqola Shaharsozlik va Landshaft Uyg'unligi haqida.

Shaharsozlik va landshaft uyg'unligi – bu shahar infratuzilmasini tabiiy va yaratilgan landshaft elementlari bilan birga rejalashtirish va rivojlantirish jarayonidir. Bu konsept ekologik barqarorlik, ijtimoiy farovonlik, iqtisodiy foyda va estetik go'zallikni ta'minlashga qaratilgan.

Kalit so'zlar

tabiiy landshaft, shaharsozlik, estetik, ekologik, madaniy, iqtisodiy, yashil zonalar, infratuzilma

Аннотация

Эта статья о городском планировании и гармонии ландшафта.

Городское планирование и интеграция ландшафта – это процесс планирования и развития городской инфраструктуры вместе с природными и созданными элементами ландшафта. Эта концепция направлена на обеспечение экологической стабильности, социального благосостояния, экономической выгоды и эстетической красоты.

Ключевые слова

природный ландшафт, градостроительство, эстетическая, экологическая, культурная, экономическая, зеленые зоны, инфраструктура

Annotation

This article is about Urban Planning and Landscape Harmony.

Urban planning and landscape integration is the process of planning and developing urban infrastructure together with natural and created landscape elements. This concept aims to ensure ecological stability, social welfare, economic benefit and aesthetic beauty

Keywords

natural landscape, urban planning, aesthetic, ecological, cultural, economic, green zones, Infrastructure

Kirish. Shaharsozlikni rivojlanishi bilan birgalikda landshaftni ham rivojlanishi katta ahamiyatga ega hisoblanadi. Bu bilan rivojlanib borayotgan shaharlarga ko'rkamlik go'zal ko'rinish chet ellik turistlarni ham yurtimizga jalb qilish imkoniyatlari kengayadi. O'zbekistonda landshaftning to'g'ri boshqarilishi va rivojlantirilishi mamlakatning ekologik barqarorligini ta'minlash, ijtimoiy farovonlikni oshirish, iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish va madaniy merosni saqlashda katta ahamiyatga ega. Bu orqali O'zbekistonning shahar va qishloqlari yanada yashashga qulay, ekologik jihatdan barqaror va iqtisodiy jihatdan rivojlangan bo'lib, estetik go'zallik va madaniy boylikka boy hududlarga aylanishi mumkin.

Shaharsozlik va landshaftni uyg'unligi

Shaharsozlik va landshaft uyg'unligi shaharlar va landshaftlar orasidagi aloqani yanada chiroyli va funksional qilishga qaratilgan. Bu uyg'unlikni ta'minlash uchun bir qancha muhim jihatlar mavjud:

1. Tabiiy landshaftni saqlash: Shaharsozlikda tabiiy landshaft elementlarini, masalan, daraxtlar, suv havzalari va tog'lar, maksimal darajada saqlash va ulardan foydalangan holda shaharni rivojlantirish kerak.

2. Yashil zonalar: Parklar, bog'lar va boshqa yashil zonalar shaharlarning ekologik salomatligini ta'minlaydi, shuningdek, fuqarolar uchun dam olish va sport bilan shug'ullanish uchun joy yaratadi.

3. Suvni boshqarish: Shaharsozlikda yomg'ir suvlari va boshqa suv resurslarini to'g'ri boshqarish muhimdir. Suvni to'plash va filtrlash tizimlari, shuningdek, suv havzalari shahar landshaftining muhim qismi hisoblanadi.

4. Infratuzilma va landshaft integratsiyasi: Transport tizimlari, ko'chalar va binolar landshaft bilan birgalikda o'ylangan holda rejalashtirilishi kerak. Bu nafaqat estetika, balki funksionallikni ham oshiradi.

5. Iqlimga moslashtirish: Shahar landshaftini mahalliy iqlim sharoitlariga mos ravishda rejalashtirish va rivojlantirish kerak. Bu orqali energiya samaradorligi oshirilishi va shahar mikroiklimi yaxshilanishi mumkin.

6. Madaniy va tarixiy merosni saqlash: Shahar landshaftini rejalashtirishda mahalliy madaniy va tarixiy merosni saqlash va yodgorliklar va arxitektura yodgorliklarini qo'riqlash muhimdir.

Shaharsozlik va landshaft uyg'unligi orqali shaharlarimiz yanada yashashga qulay, estetik va ekologik jihatdan barqaror bo'lishi mumkin. shu bilan birgalikda

yashil maydonlarni ko'payishi oilaviy sayr qilish uchun joylarni qulayliklariga sabab bo'ladi.

Zamonaviy O'zbekiston shaharsozligi va landshaft uyg'unligi ko'plab muhim jihatlarni qamrab oladi. Quyida O'zbekistonda bu sohadagi ba'zi asosiy yo'nalishlar va tendensiyalar keltirilgan:

Tabiiy Landshaftni Saqlash va Yashil Zonalarning Kengaytirilishi

1. Tabiiy Resurslar Himoyasi: Toshkent, Samarqand, Buxoro kabi shaharlar tabiiy landshaftlarini saqlab qolish va rivojlantirish uchun maxsus loyihalar amalga oshirmoqda.

2. Yashil Zonalarning Yaratilishi: Shaharlarida parklar va bog'lar ko'paytirilib, bu joylar aholining dam olish va sport bilan shug'ullanishlari uchun qulay sharoit yaratmoqda. Toshkentdagi Tashkent City parkini misol qilish mumkin.

Suvni Boshqarish va Infratuzilma

1. Suv Resurslarini Samarali Foydalanish: Zamonaviy irrigatsiya tizimlari va yomg'ir suvlari yig'ish tizimlari qurilmoqda, bu esa shaharlarning ekologik salomatligini saqlashga yordam beradi.

2. Oqova Suv Tizimlari: Shaharlarning oqova suv tizimlari modernizatsiya qilinmoqda, bu esa suvni tozalash va qayta ishlash imkonini beradi.

Madaniy va Tarixiy Merosni Saqlash

1. Madaniy Ob'ektlarni Restavratsiya Qilish: Samarqand, Buxoro kabi tarixiy shaharlarida madaniy va tarixiy yodgorliklar restavratsiya qilinmoqda va sayyohlar uchun ko'rgazma markazlari tashkil etilmoqda.

2. Arxitektura va Dizayn: Zamonaviy arxitektura dizayni mahalliy madaniy va tarixiy elementlarni o'z ichiga olgan holda rivojlanmoqda.

Ekologik Barqarorlik va Iqlimga Moslashtirish

1. Ekologik Loyihalar: Toshkentda "Yashil shahar" loyihasi kabi ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmogda.

2. Energiya Samaradorligi: Binolar va inshootlar energiya samaradorligini oshirish uchun zamonaviy texnologiyalar va materiallardan foydalanib qurilmogda.

Urbanistik Rejalar

1. Rejalashtirish va Qurilish Me'yorlari: Shaharlarni rejalashtirish va qurilishda xalqaro standartlarga mos me'yorlar joriy etilmoqda.

2. Transport Tizimlari: Jamoat transporti tizimlarini rivojlantirish va avtomobil harakatini kamaytirishga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda. Masalan, Toshkent metrosi va yangi avtobus yo'nalishlari.

Bu yo'nalishlar zamonaviy O'zbekiston shaharsozligi va landshaft uyg'unligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ular shaharlarimizni yanada qulay, yashil va ekologik barqaror qilishga xizmat qiladi. Zamonaviy O'zbekiston shaharsozligi, shaharlar va viloyatlar uchun innovatsion, inkluziv, ekologik va turli yo'nalishlarda rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan strategiyalar va amallardan iborat. Bu strategiyalar mamlakatning boshqarilishi va iqtisodiy rivojlanishi uchun muhimdir.

O'zbekistonda landshaftning ahamiyati keng qamrovli bo'lib, ekologik, ijtimoiy, iqtisodiy va estetik jihatlarda sezilarli o'rin tutadi. Quyida O'zbekistonda landshaftning muhim jihatlari haqida batafsil ma'lumot berilgan:

Ekologik Ahamiyat

1. Tabiiy Resurslarni Saqlash: O'zbekistonda landshaft ekologik tizimlarni saqlash va himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. O'rmonlar, cho'llar, tog'lar va suv havzalari biologik xilma-xillikni saqlashda katta ahamiyatga ega.

2. Iqlim Barqarorligi: Yashil hududlar iqlimni boshqarishda yordam beradi. Daraxtlar va boshqa o'simliklar havoni tozalash va karbonat angidridni yutish orqali iqlim barqarorligini ta'minlaydi.

3. Eroziya va Cho'llanishni Oldini Olish: Tabiiy landshaftlar tuproq eroziyasini kamaytiradi va cho'llanish jarayonini sekinlashtiradi, bu esa qishloq xo'jaligi uchun muhimdir.

Ijtimoiy Ahamiyat

1. Sog'lom Turmush Tarzi: Parklar, bog'lar va boshqa yashil hududlar aholiga sport bilan shug'ullanish, sayr qilish va dam olish imkoniyatini yaratadi. Bu sog'lom turmush tarzini rag'batlantiradi.

2. Jamoat Hayoti: Landshaftlar jamoat joylarini yaratib, odamlar orasidagi ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi. Toshkentdagi Amir Temur xiyoboni kabi joylar bunga misol bo'la oladi.

3. Psixologik Farovonlik: Yashil hududlar va tabiiy go'zallik odamlarning ruhiy salomatligini yaxshilaydi, stressni kamaytiradi va umumiy farovonlikni oshiradi.

Iqtisodiy Ahamiyat

1. Sayyohlik: O'zbekistonda tarixiy va tabiiy landshaftlar sayyohlar uchun jozibador bo'lib, turizmni rivojlantirishga yordam beradi. Bu esa iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, Samarqand va Buxorodagi tarixiy obidalar.

2. Ko'chmas Mulk Qiymati: Yashil hududlarga yaqin joylashgan ko'chmas mulklar qimmatroq bo'lib, ularning qiymati yuqori bo'ladi.

3. Qishloq Xo'jaligi Mahsuldorligi: Landshaftning to'g'ri boshqarilishi qishloq xo'jaligi mahsulotlarini oshirishga yordam beradi, chunki suv resurslari va tuproqni boshqarish yaxshilanadi.

Estetik Ahamiyat

1. Go'zallik va Dizayn: Landshaftlar shahar va qishloq hududlarini go'zallashtirib, umumiy estetika va dizaynni yaxshilaydi.

2. Madaniy Meros: O'zbekistondagi ko'plab landshaftlar madaniy va tarixiy merosning bir qismidir. Bu hududlar xalqning madaniyati va tarixi haqida ma'lumot beradi.

3. San'at va Ilhom: Tabiiy landshaftlar ko'pincha san'atkorlar va yozuvchilar uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

O'zbekistonda landshaftning ahamiyati ko'p qirrali bo'lib, u shaharlar va qishloqlarni ekologik jihatdan barqaror, ijtimoiy jihatdan faol, iqtisodiy jihatdan foydali va estetik jihatdan go'zal qilishda katta rol o'ynaydi. Landshaftni to'g'ri boshqarish va rivojlantirish orqali jamiyatning turmush sifati va farovonligi yaxshilanadi. O'zbekistonning tabiiy va madaniy landshaftlari mamlakatning kelajagini yanada ravnaq toptirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mamajonova, Nodira, et al. "Green Construction: Advantages and Disadvantages." *HOLDERS OF REASON* 1.1 (2023): 710-713.

2. Mamajonova, Nodira, et al. "Parametric Design: Enhancing Architectural Environments through Computational Innovatio." *Holders of Reason* 2.1 (2024): 334-345.